

Evangélikus Kántorlevél

— Szerkeszti: Finta Gergely —

A pünkösdnek jeles napján

„A Pünkösdnek jeles napján”. Szívverésünk lüktetésének egyenletes ritmusával kezdődik egyik legszebb pünkösd énekünk, melynek szövege és dallama egyaránt hűségesen őrzi magyar nyelvünk és dallamvilágunk ősi kifejezőmódját. Mint minden születésnap, az Egyház is hálaadóünnep, jeles nap. Piros színe az életöröm kifejezője. Krisztus hívei a hétnek ezen az első napján is ugyanúgy együtt vannak, mint voltak a feltámadást követő hét első napján, hogy találkozhassanak Urunkkal, aki megígérte Szentlelkének kiárasztását híveire.

Ennek beteljesedéséről vall énekünk második sora: „Szentlélek Isten küldeték.” A passzív igealak jelzi, hogy Isten cselekvése valósul meg. A Fiú Isten után a Szentlélek Isten is tapasztalati valóságként jelenik meg a világban, hogy szervezetbe (testbe) építse a krisztushívők gyülekezeteit az Anyaszentegyházban.

A húsvéti evangélium önmagában inkább félelmet ébreszt, mint hitet. Ezért van szükségük a krisztushívőknek arra, hogy kiáradjon rájuk a Szentlélek „megerősíteni szívüket”. A húsvéti evangélium erőtlen „híryanagy” a pünkösd Lélek nélkül. A Szentlélek erőt adó, józan világosságára van szükségünk, hogy bátran kiálljunk az emberek elé és hirdessük: nem kell félnünk sem az élettől, sem a haláltól, mert Krisztus velünk, bennünk, közöttünk él és uralkodik Szentlelke által. „Az apostoloknak” erősíti meg szívét a Szentlélek. Azoknak, akik tanúsítják Krisztus jelenvalóságát és hatalmát a világmindenség életében. Azt, hogy Krisztus kereszthalála és feltámadása örökéletet ad, s hogy ez mindenki számára elérhető a pünkösd Lélek által. Ma mi vagyunk Krisztus apostolai, tanúi, ma hozzánk küldetik a Szentlélek Isten, hogy a mi szívünket és hitünket erősítse meg a ránk bízottak erősítésére.

Rezessy Miklós evangélikus lelkész

A XX. századi és a Bach-i zene aktualitása

Trajtler Gábor és Kamp Salamon előadásai az Egyházzenei Szabadakadémia sorozatban

Azon olvasóinkat, akik —térbeli vagy időbeli akadályoztatás miatt— nem hallhatják az Egyházzenei Szabadakadémia előadásait, ezúttal újra szeretnénk tájékoztatni az elmúlt hónapok evangélikus vonatkozású előadásairól.

Január 21-én Trajtler Gábor a XX. századi német egyházzene Magyarországon alig ismert világába engedte bepillantani hallgatóit.

Referátumában az Alte Meister des Orgelspiels című gyűjtemény második kiadásánál (1929) húzta meg az új irányba fordulás határát, melyben a romantikus regisztrációs utasítások és előadási jelek elhagyása jelzi az utóromantikával való szakítást.

A múlt század második felében fellendült a vallástörténeti- és Jézus-kutatás, megnőtt az érdeklődés az egyházi atyák művei iránt. Ezzel párhuzamosan megindult Bach műveinek újrafelfedezése és értékelése. Megkezdődött a gregorián kutatása is, és megjelent a német korálokat összegző Zahn-gyűjtemény első kötete.

Ez a hatalmas régi-új anyag több területen új igényeket gerjesztett. Megindult a liturgikus mozgalom, az ének- és orgonareform-mozgalom. A XX. század egyházi zeneszerzői feladatuknak érezték, hogy a XIX. században kettészakadt „magas művészet és egyházi zene” közti szakadékot áthidalják, és az egyházi zene igényes és liturgiába illő művelésének szervezett kereteit biztosítják.

Az új kompozíciókat az érzelmesség helyett az objektivitásra törekvés, monumentalitás helyett a kamaraszerűség, a dús harmóniak helyett az áttetsző polifónia jellemzi. Az énekelt zene elsőbbségét az a cappella tételek növekvő száma, a liturgiába illeszthetőség szándékát az egyházi esztendő ünnepeihez való kötődés jelzi. Ezekből is következik, hogy a XX. század első felének szerzői műveik szövegét főként a Bibliából vagy régi korálokból merítik, s Praetorius, Schütz, Schein és Scheidt művészetét tekintik példának.

A zenei illusztrációk többségét kórusművekből állította össze Trajtler Gábor. Így Distler, Hessenberg, Bornefeld, Micheelsen, Koch korálfeldolgozásaiból, Distler és Reda rövid szentírási részleteket megszólaltató „Spruchmotettáiból” és Distler ill. Pepping passióiból hallhattak részleteket a jelenlevők.

Az orgonazenével kapcsolatban az előadó felhívta a figyelmet a zeneszerzés és improvizáció eleven kapcsolatára és a rövid tételekből álló korálvariációk alternatív előadására. Utalt továbbá a múlt század második feléből eredő egyházi fúvósmozgalomra, melynek meglevenítő hatása a legkisebb német gyülekezetben is markáns.

Aktuális-e ma ezzel a témával foglalkozni? — tehetnénk fel a kérdést. Mindenképpen, hiszen a mai magyar egyházzene útkereséseiben figyelemre méltó már csak a kompozíciók számánál fogva is a német szerzők munkássága.

Az aktualitás központi kérdése volt Kamp Salamon előadásának is, melyben Bach 80. kantatájának rejtelmeibe vezette be a hallgatókat április 25-én. Aktuális-e Bach zenéje a ma gyülekezete számára? Erre a kérdésre kereste a választ az előadó a reformáció ünnepére írott kantáta elemzése közben.

Az előadás bevezető részében bepillanthattunk a keletkezés történetébe is: hallhattunk az 1715. Oculi vasárnagra írt 80/a jelű kantatáról, annak első lipcsei átdolgozásáról, mikor az Ein feste Burg... nyitókoral homofon formában került a mű elejére. Ezt a nyitótételt cserélte fel Bach később egy nagy polifon korálfel-

dolgozásra. Ennek lenyűgöző szerkezete három elem harmonikus egységéből tevődik össze. A „magasságot és mélységet” átfogó kánon az oboa és nagybőgő között, az objektivitást, hagyománytiszteletet tükröző motettikus feldolgozás a kórus szólamaiban és a h-moll mise Credo-jára utaló szüntelen mozgású continuo zenei hitvallás az „erős vár Istenről”.

A concerto-stílus jegyeit mutató második és ötödik tételben a harcok karakterű szólamok közepette felhangzó koráldallam stábiltsága hirdeti: a feltámadt Krisztus mindenek ura.

A weimari stílusban írt recitativo-ariosok nemcsak egy-egy szó zenei megjelenítésével prédikálnak, hanem a részek arányával húzzák alá a legfontosabb gondolatot: míg a 3. tétel tizenkét és fél ütemes első részében 14 sornyi szöveg hangzik el, a második, hasonló terjedelmű arioso rész egy szövegsorban ezt vési a hallgató szívébe: „...hogya Krisztus Lelke veled szilárd szövetséget kössön”.

A bachi gondolkodás legbelsőbb szobájába a negyedik tétel vezet, melynek imádságos hangvételében a legegységibb hang a gyülekezet közösségének megtartó erejével kapcsolódik össze.

A nagyszabású kantátát egyszerű korálletét zárja.

Kamp Salamon szavaiból a mű mély ismeretén túl sugárzott a bachi művészet iránti szeretet és a Lutherániával előadott Bach művekből merített széleskörű stílusismeret. A zenei idézetekkel gazdagon illusztrált előadás méltó helyszíne a Deák téri templom volt.

Finta Gergely

Bányától Bachig Vallomás életemről

1930. december 9-én születtem a Hajdú-Bihar megyében lévő kis faluban, Tetélen. Szüleim a helyi baptista gyülekezethez tartoztak, melynek alkalmaira gyermekként szívesen kísértem el őket. Serdülő koromban itt kezdtem el énekelni a gyülekezet énekkarában. A zene szeretete ebben a közösségben vált életem részévé.

1951-ben nősültem meg, az Úristen hét gyermekkel áldott meg bennünket, akik közül hármat korán elszólított magához.

Munkalehetőség helyben alig volt, így 1958-ban én is rákényszerültem a kelet-magyarországiak kenyérére, és az ország másik részén lévő bányászvárosban, Oroszlányban kerestem és kaptam munkát. Ezután életemnek egy igen nehéz időszaka következett, távol a családtól, távol a gyülekezet testvéri közösségétől. Természetesen a zenélés lehetősége és az énekkari alkalmak is nagyon hiányoztak. Családommal a távolság miatt csak minden harmadik héten találkozhattam. Legközelebb Tatabányán volt egy kis baptista közösség, ahová a távolság miatt többnyire csak vasárnaponként tudtam átjutni.